

Jan Tomczak

"Auszug aus dem Getto : Impulse
einer Pferrei für die 70-er Jahre",
Adolf Stadelmann, Gonsallv
Moinberger, Luzern-München 1972 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 45/4, 246-248

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„czy Ty jesteś Tym, na którego czekamy”. List do Filipian (Flp 4, 4—7) podkreśla atmosferę radości oczekiwania chrześcijańskiego. A wreszcie list do Tesaloniczan (I Tes 5, 1—6) ukazuje czujność jako istotny wymiar pielgrzymowania chrześcijańskiego.

Autor pragnie więc podkreślić, że adwent nie jest tylko wspomnianiem historycznego przyjścia Syna Bożego, ale podkreśla Jego przyjście eschatologiczne, jak również spotkanie z Nim w słowie i sakramentach.

W pracy uderza głęboka, a zarazem prosta i przystępna analiza tekstów biblijnych. Ponadto jednak godne uwagi jest uwrażliwienie autora na współczesne problemy ludzkie. Toteż analizowana pozycja może oddać doskonałe usługi kaznodziejom, rekolekcjonistom, jak również wszystkim, którzy chcą kierować się w życiu słowem Bożym.

ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Schott-Messbuch, *Die neuen Lesungen an den Festen der Heiligen, mit der Feier der Gemeindemesse*, Freiburg—Basel—Wien 1974, Verlag Herder, s. 944.

Obecnie omawiany tomik stanowi ostatnią pozycję w serii, której poszczególne tomiki były już w kwartalniku omawiane. Obejmuje on czytania przewidziane na wspomnienia świętych. Układ materiału stosuje się bardzo dokładnie do *Calendarium Romanum. Proprium* i *Commune* redaktorzy podzielili częściami stałymi Mszy świętej. I tu napotykamy na ciekawy szczegół. Na prośbę czytelników obok tekstów w języku niemieckim wprowadzili również teksty po łacinie. Zupełnie słusznie formuły do wyboru redaktorzy umieścili we właściwym miejscu jedna po drugiej, a nie tak jak w mszale polskim, w którym tych formuł do wyboru należy szukać w innych miejscach, co zupełnie wyraźnie zniechęca kapłana do ich stosowania.

Obok czytań i komentarza, utrzymanych w tym samym duchu i formie, jak w tomikach poprzednich, redaktorzy dorzucili krótkie życiorysy świętych. Najczęściej podają dane biograficzne, wyraźnie zaznaczając istnienie elementów legendarnych, które wspomina się poza biogramem. Może za mało wyraźnie ukazuje się specyfika duchowa tych postaci, co zresztą było trudne do uwzględnienia w tych skondensowanych tekstach. W wielu przypadkach obok życiorysu pojawiają się również krótkie wypisy z dzieł świętych wspomnianych w danym dniu. One właśnie w sposób wyraźniejszy ukazują nam duchowość świętego.

Omawiana książka może służyć prawdziwą pomocą w przygotowaniu komentarza, jak również w rozwoju pobożności liturgicznej wszystkich członków Kościoła.

ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Adolf STADELMANN, Gonsalv MOINBERGER, *Auszug aus dem Getto, Impulse einer Pfarrei für die 70er Jahre*, Luzern—München 1972, Rex Verlag, s. 290.

Omawianą książkę można nazwać sprawozdaniem z działalności, którą rozwija wspólnota parafialna prowadzona przez autorów. Adolf Stadelmann jest proboszczem parafii w Maihof w Lucernie od r. 1963, a Gonsalv Mainberger spełnia także funkcję doradcy w sprawach filozoficznych i teologicznych. Pokazują w swej książce, jakie próby podjęto i co zrobiono, aby wprowadzić w życie wspomnianej gminy uchwały i myśli II Soboru Watykańskiego.

W części pierwszej została przedstawiona historia i rozwój wspólnoty

parafialnej na przestrzeni jedenastu lat — do czasu książkowego opracowania materiału. Mamy tu ukazaną sytuację parafii w r. 1960 i zmiany, które w niej wprowadzano w ciągu następnych lat aż do r. 1971. Dowiadujemy się, że nowy proboszcz zaczął swą działalność od odwiedzin domów, dzięki czemu nawiązał bliski kontakt z parafianami. To mu umożliwiło wciągnięcie ich do współpracy.

Poznajemy, w jaki sposób przebiegała reforma struktury parafii, jak się kształtowała rada parafialna i stowarzyszenia, dlaczego i co zachowano lub zmieniono w nabożeństwach, jakie treści przekazywano w homiliach i na rekolekcjach. Mamy ukazane dążenie aby trzymać się tradycji i prawa, a z drugiej strony pozwalać na nowy rozpęd i rozwijanie twórczej pomysłowości w dostosowywaniu pracy duszpasterskiej we wspólnocie parafialnej do współczesnych wymagań i potrzeb.

Część druga książki nosi tytuł: *Przekształcenie przez wiarę*. Próbuje te dwa bieguny ponownie krytycznie przebadać oraz prześledzić możliwe osiągnięcia i niepowodzenia. Autorzy w tej części przytaczają zarzuty wysuwane przeciw ich pracy praktycznej oraz uzasadnieniom teoretycznym i próbują w sposób dość przekonywujący na nie odpowiedzieć. Tłumaczą, dlaczego tak, a nie inaczej nauczają i organizują życie wspólnoty w Maihof. Mamy więc tutaj do czynienia z nowoczesnymi koncepcjami teologicznymi stosowanymi w praktyce, co zasługuje na szczególną uwagę teoretyków i praktyków.

Część trzecia podaje dokumenty mówiące o gminie w Maihof i przedstawia sprawowanie służby Bożej, a więc udzielanie chrztu św., sakramentu małżeństwa i Eucharystii w ciągu roku liturgicznego. Podaje modlitwy, którymi gmina posługuje się w Maihof. Np. we Mszy św. mają swoje własne: pieśń na wejście, kolektę, *Wierzę*, prefacje, część modlitwy eucharystycznej, wstęp do *Ojciec nasz*, embolizm, zakończenie.

Warto jeszcze wspomnieć, że do wspólnoty w Maihof należą także osoby zamieszkałe poza terenem parafii, w skład rady gminy wchodzi także chrześcijaństwo niekatolickie. Praktykuje się tam również interkomunię, co ma być jednym z przejawów zaangażowania ekumenicznego. Maihof jest przykładem gminy, w której świeccy odgrywają ważną rolę, a proboszcz uważa się za koordynatora.

Sprawozdawcy są osobiście zaangażowani w działalność, którą przedstawiają, co może niekorzystnie wpływać na ich obiektywizm, ale zarazem lepiej znają stosunki oraz różnorakie siły, które działają w opisywanej społeczności, niż ktoś stojący poza wspólnotą i w niej nie zaangażowany. Skoro mowa o obiektywizmie warto zaznaczyć, że autorzy nie chcą za wszelką cenę bronić swego stanowiska. Nie uważają, że wszystko, co robią w parafii, nie podlega dyskusji. Zajmują stanowisko krytyczne wobec własnej działalności. Przekształcenie, które wprowadzili w gminie, oceniają jako punkt wyjścia dla dalszego rozwoju i przyszłej pracy, a nie jako osiągnięcie, na którym można poprzestać i bronić jego zachowania. To, co czynią, ma stanowić niejako eksperyment pomagający znaleźć właściwą drogę dla pracy duszpasterskiej w parafii, która powinna zapewniać jak najlepsze warunki dla rozwoju życia religijnego.

Niektóre rozwiązania są dość śmiałe, z którymi nie można się zgodzić, np. z interkomunią z protestantami. Inne ułatwiają nawiązanie kontaktu z Bogiem, zarówno społecznego jak i osobistego. Dzieje się to dzięki dużemu urozmaiceniu w modlitwach i bogatemu elementowi egzystencjalnemu, który w nich uwzględniono, a raczej na którym zostały oparte.

Wprawdzie nie wszystko można akceptować, co czyni wspólnotą w Maihof i w Lucernie i co zostało ukazane w omawianej książce, jednak praca ta stanowi cenny wkład w dzieło odnowy posoborowej. Przedstawia bowiem w sposób konkretny i praktyczny realizację zadań duszpasterskich w takiej

wspólnocie, jaką jest parafia. Z jednej strony ukazuje, co można zrobić, a z drugiej może stanowić ostrzeżenie przed niewłaściwymi innowacjami.

Mimo, że w Polsce mamy inne warunki niż w Szwajcarii, wspomniana książka może w niejednym pomóc tym, którzy się przygotowują do pracy duszpasterskiej w parafii i tym, którzy już się jej oddają.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Wolfgang BARTHOLOMÄUS, *Kleine Predigtlehre*, Zürich — Einsiedeln — Köln 1974, Benziger Verlag, s. 170

Książka została wydana jako 26 pozycja w serii *Pedagogika religijna — teoria i praktyka*, co świadczy o jej przeznaczeniu. Autor zaczyna swoją pracę od przytoczenia ankiety przeprowadzonej wśród księży w RFN, według której 92% pytanym uważa głoszenie kazań za najważniejsze zadanie wśród posług kapłańskich. To stwierdzenie, a szczególnie zmiany, jakie zaistniały i zachodzą w słuchaczach, wymagają nowej analizy problemu i wskazań nie tylko praktycznych, ale równocześnie teoretycznych dla zajmujących się głoszeniem kazań. Chodzi bowiem o to, aby słowo Boże głoszone w kazaniach, w sposób przekonujący trafiało do słuchaczy i przynosiło w nich zamierzone skutki. W osiągnięciu tego celu chce pomóc omawiana książka. Na tle zmian, jakie zachodzą w środowisku i psychice człowieka, ukazuje ona niedomagania występujące w dziedzinie kaznodziejstwa. Taka sytuacja zmusza do szukania nowych form głoszenia słowa Bożego. Pierwszym krokiem do tego jest komunikatywność kazań. Aby kazanie było komunikatywne, musi zachodzić wiele czynników. Jedne dotyczą języka i środków, którymi posługuje się kaznodzieja. Inne odnoszą się do jego osoby i słuchaczy, od ich sposobu myślenia i potrzeb, co uwarunkowuje przekazywaną treść. Kazania mają odpowiadać na problemy współczesnych ludzi. Dlatego muszą być mocno osadzone w konkretnej sytuacji, w jakiej żyją słuchacze. Bez tego nie może być mowy o komunikatywności.

Dzięki przykładowi ponad dziesięciu kazań, umieszczonych w książce, może czytelnik lepiej zrozumieć, w jaki sposób homilia powinna być mocniej niż dotąd ukierunkowana na słuchaczy. Jeśli kaznodzieja i słuchacze mają nawiązać między sobą kontakt, jeśli przekaz objawienia i współczesna sytuacja mają być uwzględnione, wtedy kazanie musi być głoszone jako wyjaśnienie świata w świetle wiary. Nie można również pomijać w nim formy dialogowej. Tak brzmi jedna z tez autora. Jak widać w książce jest zaakcentowana potrzeba elementu egzystencjalnego w kazaniach, który powinien stanowić w nich moment wiodący. Temu ma służyć między innymi język kazania, który powinien uwzględniać doświadczenie słuchaczy. O Bogu należy mówić nie w oderwaniu, lecz w odniesieniu do człowieka.

Książka nie pomija budowy czy raczej formy kazania. Pokazuje, jak powinna wyglądać informacja, opowiadanie, aktualność treści, a szczególnie zwraca uwagę na stosowanie elementów, które wywołują zdziwienie, zaskoczenie u słuchaczy.

Dwa ostatnie rozdziały zostały poświęcone przygotowaniu kazań i możliwościom dialogowego przepowiadania słowa Bożego. Chodzi tu o to, co należy koniecznie mieć na uwadze przy przygotowaniu kazania i jak wciągnąć słuchaczy, aby wspólnie z nimi od czasu do czasu tworzyć homilię. Co się tyczy sposobu dialogowego głoszenia słowa Bożego, Wolfgang Bartholomäus wyróżnia cztery możliwości: zaproszenie na rozmowę czy dyskusję po Mszy św., napisanie uwag czy refleksji i przesłanie ich księdzu do wykorzystania na następnym kazaniu, odegranie z magnetofonu lub opowiedzenie przez kogoś refleksji na dany temat. Może to być w formie wywiadu, na Mszy św dla dzieci coś w rodzaju inscenizacji. To ma służyć jako materiał do